

Іпостасі образу Миколи Вінграновського

(на матеріалі спогадів, есеїв, нарисів, поезій)

Інна Береза,

кандидат філологічних наук,

доцент Чорноморського державного університету

імені Петра Могили

У статті на матеріалі творів В.Бойченка, Д.Кременя, О.Сизоненка, Р.Дідули, М.Лазарука, Г.Гусейнова та П.Вольвача розглядається образ М.Вінграновського в іпостасях поета, вчителя, товариша, сина, батька, громадянина. Акцентується спадкоємність у творчості довженківця М.Вінграновського молодших його товаришів по перу. Ставиться проблема поглиблення студій над темою "Образ М.Вінграновського в мистецтві".

Ключові слова: спогади, ліричний герой, історіософія, неперервність традиції, витоки духовності.

Ще зовсім недавно на Первомайщині громадянська святкувала 70-річчя земляка — Миколи Вінграновського, і було мовлено немало гарних і справедливих слів щодо таланту митця, а вже й 75-ліття поетове на порі. І знову прагнемо перечитати написане ним і про нього, визначити для сучасників і прийдешніх поколінь значимість духовної спадщини непересічного художника, харизматичної людини, що в одних асоціюється з Орлюком, а в інших — з Наливайком. У 1986 році колектив Миколаївського педінституту мав нагоду зустрічатися в стінах вузу з видатним земляком. Мене, пам'ятаю, тоді вразив огром доброти, енергії, завзяття, якими світилися очі Миколи Степановича. І сьогодні, читаючи спогади про нього письменників, з якими він був у дружніх стосунках, можна згодитися із Павлом Вольвачем, що "спілкування з Вінграновським — крутіше за будь-які премії" [4, с. 23].

Серед тих, хто писав спогади про нього, можна назвати письменників О.Сизоненка (теж з Миколаївщини), Д.Кременя (миколаївський закарпатець), М.Лазарука (чернівчанин), Г.Гусейнова (криворожець) та П.Вольвача (запорожець). Цікаво простежити, яким залишився у пам'яті колеги по перу М.С.Вінграновський — поет, прозаїк, сценарист, режисер і актор. Такі студії дають можливість відчутти і міру об'єктивності, доброти, толерантності тих, хто пише про братів по творчості, і психологію сприйняття ними правдивості, щирості, любові згадуваного письменника до людей загалом і до своїх героїв зокрема.

Стосовно творчої особистості М.Вінграновського подібних розвідок не оприятлено в друці, тож ми ставимо собі за мету зробити перші кроки щодо виявлення різних іпостасей образу Миколи Степановича на матеріалі спогадів, нарисів, есеїв і поезій лауреатів премії ім. Т.Г.Шевченка О.Сизоненка, Д.Кременя, Г.Гусейнова, книги Л.Лазарука "Микола Вінграновський: Степовий Сварог: Есе про незабутні мандри Україною з Миколою Вінграновським", спогадів П.Вольвача та віршів В.Бойченка.

Останній присвятив М.Вінграновському вірш "В Очакові". У цьому місті Миколі Степановичу необхідно було уявити героя свого майбутнього роману — Наливайка — через споглядання Очакова і його околиць "живцем", а не за описами географів та істориків. В.Бойченко, який повсякчас підіймав у своїй творчості проблеми збереження історичної пам'яті українців, надав можливість Степовому Гайяваті (так той сам себе

колись називав) подихати історичним повітрям Очакова, згадати і Сірка, і Головатого. Але авторів, як і М.Вінграновському, боліла історична безпам'ять сучасників: "Ми бредемо по вуличках завмерлих — / Хоча б слідок... Все вигризла, все стерла / Байдужості бульдозерна хода" [1, с. 317].

Так само й Д.Кремінь акцентує у зацікавленнях М.Вінграновського історію України, пам'ять і безпам'ятство нащадків. Зокрема у поезії "Манускрипт о часі Бузької Січі, розказаний богомазом Андрійком і записаний самовидцем Миколою на полях підручника історії Української РСР". У поезії відгомін болю не лише Д.Кременя, а й його товариша по перу М.Вінграновського щодо втрачених можливостей українського народу в побудові незалежної держави, за яку ставали на про "Вінграновські реєстрові, / Січові Антоноки!" [10, с. 364]. Вносячи ім'я Вінграновського (Самовидця Миколу) до назви вірша, Д.Кремінь акцентує його історіософію, яка особливо оприявнюється в романі "Северин Наливайко" та у книзі "Чотирнадцять столиць України" Миколи Степановича.

Д.Кремінь, відзначаючи талановито використані кінематографічні прийоми у поезії та прозі М.Вінграновського, в ювілейній статті до 70-річчя колеги щиро вболіває за те, що не були матеріалізовані на екрані такі прозові твори митця, як "Северин Наливайко" та "Козак Мамарига". Йдеться в статті й про ці твори як "незаперечні шедеври синкретичного поетичного мистецтва, де звук, образ, графіка — світового рівня" [9, с. 42]. Велич непересічного поетичного генія М.Вінграновського Д.Кремінь підкреслює захопленими спогадами ще одного правдивого митця — В.Коротича, який у листі від 02.10.2006 року писав: "Я знаю, як робляться вірші, вмю їх препарувати, але з Миколою все було нестандартно. Він великий Поет. Я абсолютно не міг відпрепарувати його мислення, увійти до нього. До Драчевого міг, а до Миколиного нізащо. Микола співав, як птах, що не вмів поцінувати власного співу, сам не розумів рівня свого поетичного хисту". Слова В.Коротича про поета Д.Кременя називає "золотим словом правди" [9, с. 43].

Про своє сприйняття таланту М.Вінграновського відомий прозаїк О.Сизоненко сповіщає, починаючи з першої добірки віршів поета "Димар", поезії з якої були ніби написані "у нас у степу, в колишньому Дикому полі, за нашим тихим селом..." Упізнаваність образів рідного краю задає тон спогаду "Степовий наш Гайявата". На цім

акцентується увага й в оцінюванні Сизоненком поеми "Світ без війни" та сценарію з такою ж назвою, який, на жаль, не став кінофільмом. Зауважується: "... все-все, що вийшло з-під пера Вінграновського, писалось, побий мене Бог, здається, якщо не в нашому селі, не під нашою хатою на призьбі, то вже, напевно, у душі моїй писалися всі сумовиті Миколині вірші" [15, с. 457].

Пригадуючи фрагменти із першого прочитання цієї поеми перед О.Сизоненком та його дружиною, автор спогадів підкреслює не лише актуальність проблематики твору, прозорливість поета, але й акторську неповторність його. Зокрема, йдеться про епізоди з "Хору Президентів", в яким М.Вінграновський "ніби заглянув на тридцять років уперед" [15, с. 458]. Відразу зауважимо, що поема "Світ без війни" із "Хором президентів" так і не була опублікована. Можливо, йшлося лише про сценарій, написаний за повістю "Світ без війни" (1958 р.), а уривок із цієї повісті або сценарію "Президент" був опублікований у газеті "Молодь України" у 1962 році [3; 13].

Мотив вдячності долі за нагороду слухати поезії в авторському виконанні проходить через увесь твір О.Сизоненка. Згадуючи спільну роботу на кіностудії ім. О.Довженка, куди "добірне товариство зібрав" Микола Зарудний, Сизоненко зазначає: "Микола знав, відчував, як я люблю його поезію, і читав її мовби самому собі. І я пізнавав її в обличчя, в "одежі слова" — кажу всім і зараз: вона з нашого степу..." [15, с. 463—464].

Окрім поцінування мистецького таланту М.Вінграновського, у спогадах О.Сизоненка проглядається ще й велике зачарування "прекрасним, сумним, ... вродливим і шляхетним Миколою, степовим нашим Гайяватою", який один із небагатьох молодих письменників був справедливим, толерантним, людяним у ставленні до своїх попередників, корифеїв рядянської літератури. Автор згадує таку ситуацію. Коли влітку 1962 року "замахнулися навіть на рвйного і сміливого Малишка, Вінграновський гордовито мовчав, не вступає у суперечку, а просто надрукував пам'ятного вірша "Мій Малишко!" і цим самим не лише засвідчив свою любов і повагу до одного із найяскравіших і найталановитіших своїх попередників, а й відбив охоту у своїх ровесників паплюжити імена достойних наших Патріархів" [15, с.477]. Гречність, шляхетність, людяність М.Вінграновського дійсно є тим стрижнем, який робив і робить привабливими всі іпостасі цієї талановитої Людини, яка, за спогадами О.Сизоненка, нікому за своє життя "слова кривого" не сказала, ні з ким не лаялася. І автор спогадів справедливо підкреслює, що це — "Довженкової толерантності школа" [15, с. 477]. Неперервність традиції поетичного бачення рідної землі по-довженківськи О.Сизоненко зазначає у побажаннях-освідченнях тоді ще живому М.Вінграновському (1998 р.): "Микола, будьте! З Вами якось певніше й затишніше серед цієї "скурвленної ери", як назвав її Ваш молодший побратим і послідовник Дмитро Кремень. Доки ви є, степовий наш Гайявато, не змаліє духовно народ наш, і наш рідний край — сонячний південь України..." [15, с. 478]. І той же Д.Кремень, підсумовуючи свої студії "Кінематографічна складова у поетичній творчості М.Вінграновського", наголошував на спадкоємності геніальних живописців слова і кінематографу, пишучи, що "можливо, в поезії Вінграновський зумів відтворити те, що не зміг і його названий батько Олександр Довженко? Ніколи Вінграновський не зрікався своїх батьків і сестер генетичних і духовних!" [9, с. 43]. А про ставлення М.Вінграновського до О.Довженка можна судити не лише з продовження традицій поетичного українського кіно у спадщині Степового Гайя-

вати, а й із його спогадів про митця. Зокрема у нарисі "Рік з Довженком".

У 2006 році львівський письменник Роман Дідула опублікував кіноповість "Геній Вінграновського", що починається з поезії, яку написано було учнем Довженка у поїзді "Москва — Київ" влітку 1960 року. Автор кіноповісті резюмує: "Несамовита російсько-більшовицька імперія закрила шлях до Вітчизни геніальному синові України Олександрові Довженку, та його дух проникає на рідну землю через душі учнів" [7, с. 25]. Фантазією автора серце-птаха М.Вінграновського пролітає над усіма регіонами України — над Дніпром, Києвом, Свитязем і Волинню, Святогорським узгір'ям на Луганщині, над Львовом. В останньому М.Вінграновський жив із дружиною Лесею 7 років у так званому "хмарочосі"-дев'ятиповерхівці. Пригадується автору Винниківський ліс під Львовом, який був їм з Вінграновським "другою хатою", де в тихих розмовах пережив "Р.Дідула "тисячі прекрасних хвилин" [7, с. 27]. Йдеться і про відкриття для себе душі природи, "за Вінграновським", який був "говорящим серцем" її. Як ілюстрація до цього розуміння — поезія М.Вінграновського "Ліс в осені стояв...". Вона ж є поштовхом до роздумів про споживацьке ставлення до природи, про екологічні загрози.

До кіноповісті вводиться епізод розмови на дніпрових кручах навпроти Верховної Ради "трьох видатних людей України: Ліни Костенко, Івана Дзюби, Івана Драча", які говорять про місце в літературі та кіномистецтві Миколи Вінграновського. Автор кіноповісті переймається питанням: "Як розповісти про взаємини Миколи та Івана Дзюби, Ліни Костенко, Івана Драча, Бориса Олійника, ще й Бориса Базилевського, Леоніда Талалая, Анатолія Качана, Павла Вольвача... Він багатьох любив, і свою любов відстоював усюди, в усьому, навіть в дрібницях..." [7, с. 29]. І згадується епізод захисту Бориса Олійника від львів'ян, які дорікали тому, що зв'язався з компартією. А особливе місце в його серці, зауважує автор, займали Л.Костенко, І.Драч, Б.Олійник, Григорій Тютюнник, що, можливо, пояснюється почуванням себе серед рівних. Через спогади про партактив 1963 року І.Дзюби та І.Драча автор актуалізує сучасний стан боротьби за Україну лицарями-шістдесятниками, серед яких і М.Вінграновський з його віршем "Ні! Цей народ із крові і землі...". Для себе автор кіноповісті занотовує про необхідність знайти у фільмофондах фільм про нараду, аби "показати щасливі, хоч, може, й добре приховані усмішки вдоволення Павла Тичини, Максима Рильського, Олеся Гончара, Івана Дзюби, Івана Драча, хто був на цій нараді, хто слухав Вінграновського", коли той на пропозицію "покаятися" кинув виклик системі і п'ятій колоні". Досить сучасно звучать ось такі рядки із згаданої поезії: "Я — син його по крові, і кістках, / І по могилах, і по ідеалах. / Не вам з оскіпленими душами в забралах / Його звеличують в фальшивих голосах" [7, с. 29]. Автор повісті ніби звертається до Бориса Олійника, аби той прокоментував слова Вінграновського. І сам дає відповідь, що Вінграновський з козацькою відвагою розхитував імперію зла — "ось яка велика правда його вчинку" [7, с. 29]. І, характеризуючи громадянську мужність поета-патріота, Р.Дідула наводить епізод з партактиву 1990 року, коли у своєму виступі М.Вінграновський висловив досить актуальні для сьогодення думки. Зазначивши економічні, екологічні і соціальні негаразди, він підкреслив, що "в жодній суверенній країні світу такої ненависті до своєї національної ідеї, як у нас в Україні, немає. Яка ще країна може дозволити собі так паплюжити свою власну історію, а, отже, паплюжити себе, як Україна? А це вже пряма дорога до виродження і деградації" [7, с. 30]. Те, з якою люттю компартійні

діячі сприйняли викривальну промову М.Вінграновського на партактиві, автор передає за враженнями самого поета, який не раз згадував про атмосферу на цій заході: "Такого вибуху люті я в житті не бачив. Вони всі, весь зал, поналивалися кров'ю, як я почав говорити, шалено тупотіли, зчинили крики" [7, с. 30]. До речі, пройшло більше двох десятиліть — і точно така сама реакція комуністичної групи у Верховній Раді на доволі критичну правдиву книгу Марії Матіос "Вирвані сторінки з автобіографії" (Львів, 2011).

Наводить Р.Дідула і уривки з програми кандидата в депутати до Верховної Ради УРСР (1990 року) М.Вінграновського, в якій письменник ставить собі за мету "стояти" за українську культуру, бо це його місія і вона не залежить від виборчих кампаній.

Служить він своєму народові, і "стоїть" за національні ідеали, коли виходить до глядача із фільмом "Довженко. Щоденник" (1992 р.). Звертаючись до фрагментів цього фільму, автор кіносценарію "Микола Вінграновський" підкреслює спадкоємність у творчості довженківця Вінграновського.

Окреслюючи плани Сталіна і Жукова щодо виселення українців до Сибіру, бо були на окупованій території, описуючи недолугі пропагандистські кліше радянського штабу щодо "Великої Вітчизняної війни", автор у 2006 році ставить урядові питання, що за ескізом кіноповісті має підтримати голос Вінграновського, який обезсмертив себе Орлюком, Наливайком, Богуном. Гіпотетично М.Вінграновський підтримує автора у висновку, що "на тисячі фронтовиків, яких обманули, бо живуть же з вірою, що війна одних загарбників проти інших загарбників може в нас називатися Великою Вітчизняною... А проте шанувати фронтовиків треба — як героїв, і як жертв дикої пропаганди, витруювання мозків" [7, с. 31]. До кіноповісті автор вводить вірш М.Вінграновського "Ніч Івана Богуна" — як презентацію історичних поглядів письменника в молодості. Передбачається читання вірша відразу після кількасекундної картини польоту птахів — символу вольності. Автор планує у майбутньому фільмі запросити до розмови академіка, директора Інституту літератури НАН України Миколу Жулинського, який би мовив своє авторитетне слово про історіографію М.Вінграновського. Йдеться і про розуміння поетом коріння сучасних подій: "Серце поета було однаково у двох світах: що проминув, і той, що є, але той проминулий не проминув, бо в ньому відповіді на пекучі сучасні питання" [7, с. 32].

Витоки духовності самого Вінграновського передаються через епізоди біографії від народження в Богополі (тепер Первомайськ Миколаївської області), обличчя його родичів, земляків-степовиків із фотографій з музею Івана Гончара, матері Поета Зінаїди Олексіївни (з обличчям вільної людини, за словами дружини Поета). Наголошується і безсловесна Любов письменника до матері і сина Андрія, коли велике почуття озвучувалося в тональності вимовлення слів "мама", "Андрій" та в проясненні обличчя. У кіноповісті зазначається: "Як Вінграновський в безмежній ніжності освятив маму, хоч майже без слів, так він освятив і жінку-українку, дівчину — уже в слові..." [7, с. 33]. Для нього дружина, жона — самозбереження Народу. Аксиомою для Поета є поняття, що щасливим може бути лише вільний: у любові і щасті сімейному та серед вільного і щасливого народу.

Серед втрат сьогодення, про які вустами Вінграновського говорить Р.Дідула, найважчі і найболючіші — втрата мови, винародовлення — "перетворення нашого народу в безлику масу, яка назавжди постачатиме найдешевшою робочою силою чи не півсвіту" [7, с. 33]. Люструється ця думка поезією "Вночі, серед ночі хтось тихо до мого Слова підійшов...", спогадами "Хто

і що для мене незалежність України". Обігруючи актуальність цих творів М.Вінграновського в сьогоденні, автор кіноповісті наводить болючі факти, як той, що "разом з радянськими правителями в Росії проти "українсько-воєнної" видано понад 642 укази і циркуляри" [7, с. 34]. Скорботно, що і зараз, у 20-ий рік незалежності України, певні регіони, гуманітарні українські інстанції плодять заборони і обмеження, примножуючи "здобутки" шовіністичних урядів Росії та СРСР.

Завершує ескіз кіноповісті Р.Дідула промовистою картиною польоту світлого птаха — слави України, яка опромінює імена геніїв нашого народу — Тараса Шевченка, Миколи Гоголя, Івана Франка, Лесі Українки, Олександра Довженка, Павла Тичини, Миколи Вінграновського... і "за першим птахом — другий, третій... славних людей у нас багато" [7, с. 35]. І знову народження дня — сонце золотить куполи храмів — Михайлівського, Києво-Печерської лаври, Видубицького монастиря — це віковічні матеріальні пам'ятки української естетичної довершеності, як тло для славних діянь словесної творчості і єдності з нею у духовному розвої.

Про те, як любив М.Вінграновський подорожувати Україною, про його улюблені куточки рідної землі оповідає письменник Мирослав Лазарук. Автор у своїх есеях проводить читача Чернігівщиною, Чернівцями, Вижицею, по Дністру, до Солонецьких озер, Львова, Києва, Яблунківки та рідної Вінграновському Первомайщини. У вступі до книги знаходимо слушну думку, висловлену у 2004 році дружиною Вінграновського Олександрою Іванівною, що не на порі ще добирати на четвертий том спогади, як доповнення до тернопільського тритомника вибраних творів Майстра. Та М.Лазарук теж справедливо вважає, що публікація таких речей, як спогади, "ніколи не бувають у надміру".

Серед відкриттів, які робив для себе у подорожах з М.Вінграновським М.Лазарук, було шанобливе ставлення Поета до молодих талантів, майстерне його читання уривків з роману "Северин Наливайко" і коментарі до нього. Запам'ятаюся авторові спогадів його розуміння історії: "Історія наша повинна бути такою, якою ми її хочемо бачити, а не хтось інший. Ми повинні цю історію без пам'яті любити, пишати, хоч якою страшною вона не була б. То чому ж любимо її, як мачуху?" [11, с. 16]. Посилаючись на авторитетну думку про цей роман по його виходу в світ І.Дзюби, М.Лазарук висловив здивування, чому про твір так мало написано.

З цим можна погодитись і заперечити, адже авторів есеїв могли бути не відомі студії над романом вчених, які публікуються не лише в центральних тиражованих виданнях, але й у регіонах, збірниках праць, які не так швидко доходять до інших регіонів і центру. А різнобічного аналізу цього "дивовижного твору", за словами І.Дзюби, ніколи не буде багато.

Досить влучно підвів М.Лазарук до причини популярності творів М.Вінграновського для дітей, подавши його відповідь на питання: "Як Ви пишете для дітей?". Вінграновський сказав: "Я пишу їх без соски в роті" [11, с. 47]. Йдеться і про повагу М.Вінграновського до талановитих людей, до геніїв. Не забуває автор процитувати Поета, який висловлює свої почуття до творців: "Цей талант від Бога. Ніколи не можу уявити українське кіно як без Довженка, так і без Миколайчука" [11, с. 49]. Або його слова про справжню і несправжню українську прозу: "Українська сучасна проза — це Григорій Тютюнник, поряд із ним нема більше кого поставити, щоб гідно виглядав" [11, с. 67]. І в наступному есеї книжки М.Лазарук намагається розкрити для себе приязнь і захоплення Гр.Тютюнника поезією раннього М.Вінграновського, доходячи висновку: "Великий великого впізнає з півслова, з кількох

рядків" [11, с. 98]. А тема поцінування М.Вінграновським Вчителя — О.Довженка — проходить через усю книгу. Йдеться про те, що ці спогади були часто пов'язані із гарним настроєм Поета. Він говорив про "молоду душу" Олександра Петровича, про його оптимізм. Із зачудуванням М.Лазарук перераховує місця, якими подорожував М.Вінграновський: "Виявляється, Микола Степанович об'їздив уздовж і впоперек усю Україну..." [11, с. 109]. Називає улюблені річки, серед яких Синюха, Південний Буг, Кодима, Десна, Дністер, Інгулець, Рось. Автор акцентує, що Поет ніколи не пропускав нагоди потрапити в улюблені живописні куточки України, краса яких була для нього своїм середовищем, об'єктом творчості і рідною землею. Як приклад перетікання цих вражень М.Лазарук наводить уривки з дитячих книжок "Козак Петро Мамарига" та "Манюня" [11, с. 120—121]. Пригадуючи поїздки по Десні з Вінграновським, автор есеїв написав поезію "Останнє літо на Десні", присвятивши її Миколі Вінграновському [11, с. 163—164]. Написав М.Лазарук і про свої враження про поїздки у 2005 році на роковини смерті М.Вінграновського в його рідні краї. Перелічуючи гостей на цій збірці, автор називає і Григорія Гусейнова, який у своїй восьмитомній книзі "Господні зерна" розповів про Вінграновського та його рідний край.

Матеріал, використаний Г.Гусейновим про М.Вінграновського, вражає значною кількістю фактів з життя родини Вінграновських, родинних зв'язків Поета, джерел його творчості і фотографій. Так, значення ролі Орлюка у "Повісті полум'яних літ" передано через юнацькі спогади Д.Кременя, який ще у п'ятому класі дивився цей фільм у сільській школі. Д.Кремін згадує також 1989 рік: "у Варшаві Микола Степанович показував мені приблизне місце, де було страчено Серверина Наливайка" [5, с. 616].

Серед насичених фактажом про життя і творчість М.Вінграновського спогадів автор "Господніх зерен" виділяє розповіді Гелі Степанівни Мельник — родички Миколи Степановича, статтю миколаївського вченого О.Кухара-Онишка, учителя Г.Усатюка, журналіста С.Бондаренка. Залучає для розкриття вшанованості Поета спогади й оцінки І.Дзюби, О.Сизоненка, М.Рильського, В.Коротича, С.Крижанівського. Загалом, книга Г.Гусейнова для аналізу всіх аспектів творчості про М.Вінграновського потребує окремого дослідження. Але зупинимося на доречній думці, наведеній Г.Гусейновим, історика Б.Сушицького: "Літературознавцям та біографам Миколи Вінграновського ще належить осмислити внесок цього своєрідного таланту в розвиток сучасних українських — а відтак і загальноєвропейських — поезій, прози й кінематографії" [5, с. 637]. Додамо від себе, що це стосується й осмислення нами образу М.Вінграновського в художній літературі.

Підсумовуючи, зазначимо, що зі сторінок спогадів, есеїв, кіноповісті, поезій про Миколу Вінграновського перед нами постає харизматична особистість, яка не лише виявила себе геніальним ліриком, поетом-гро-

мадянином, щирим сином рідної України, але й у товариських, дружніх, родинних стосунках постала Людиною, зболілим серцем українця, вірним колегою, мандрівником, Вчителем творчої молоді, пробуджувачем совісті і прагнень до волі і незалежності. Живе пам'ять про Поета та його Слово не лише на сторінках його "Вибраних творів", але й у працях істориків літератури, у книгах Г.Гусейнова, М.Лазарука, О.Сизоненка, у працях Д.Кременя, І.Дзюби, Л.Талалая, Т.Салиги, П.Вольвача, Р.Дідули, І.Павлюка, Д.Кота, В.Бойченка та багатьох інших письменників і творчих людей, які знали Миколу Вінграновського і високо поцінують його художню спадщину.

Література

1. Бойченко В.П. В Очакові // Бойченко В.П. Хай вам засяє любов: Поезії та переклади. — Миколаїв: Можливості Кіммерії, 2010. — С. 317.
2. Вінграновський М. Вибрані твори / М.Вінграновський. — К.: Дніпро, 1986. — С. 335—372.
3. Вінграновський М. Президент / М.Вінграновський // Молодь України. — 1962. — 2 грудня. — С. 9.
4. Вольвач Павло. Українцем можна вирости і в Северодонецьку, і деінде... Актуальне інтерв'ю / Павло Вольвач // День. — 2011. — № 109-110. — С. 23.
5. Гусейнов Г. Господні зерна. Художньо-документальний життєпис. У восьми книгах / Г.Гусейнов. — Кривий Ріг: ПП "Видавничий дім", 2003. — Кн. 7. — 800 с.
6. Гусейнов Г. Господні зерна. Художньо-документальний життєпис. У восьми книгах / Г.Гусейнов. — Дніпропетровськ: "Січ", 2005. — Post scriptum. — 712 с.
7. Дідула Роман. Геній Вінграновського. Кіноповість-ескіз / Роман Дідула // Дзвін. — 2006. — Ч. 11-12. — С. 25—35.
8. Кіт Д.П. Дорога до храму / Д.П.Кіт // Освітнянські вітрила. Гуманітарний альманах. — Миколаїв: Вид-во Миколаївського державного університету, 2003. — № 1. — С. 81—86.
9. Кремін Д. Кінематографічна складова у поетичній творчості М.Вінграновського / Д.Кремін // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Вип. 14. Філологічні науки. Збірник наукових праць. — Миколаїв: МДУ, 2007. — С. 49—53.
10. Кремін Д. Манускрипт о часі Бузької Січі, розказаний богомазом Андрійком і записаний самовидцем Миколою на полях підручника історії Української РСР / Д.Кремін // Кремін Д. Літопис (вибране). — Миколаїв: "Можливості Кіммерії", 2003. — С. 362—364.
11. Лазарук М.Я. Микола Вінграновський: Степовий Сварог: Есе про незабутні мандри Україною з Миколою Вінграновським. — Харків: Фоліо, 2009. — 185 с. — (Знамениті українці).
12. Меншій А.М. Генеза творчості Миколи Вінграновського та її рецепція Іваном Дзюбою / А.М.Меншій // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Вип. 14. Філологічні науки. Збірник наукових праць. — Миколаїв: МДУ, 2007. — С. 49—53.
13. Павлюк Ігор. Уроки волі. Один день вічності з Миколою Вінграновським / Ігор Павлюк // Дніпро. — 2007. — Ч. 9—10. — С. 125-130.
14. Салига Тарас. Поет — це слово. Це його життя... / Тарас Салига // Вінграновський М.С. Вибрані твори: У 3 т. — Т. 1: Поезії. — Тернопіль: Богдан, 2004. — С. 5—54.
15. Сизоненко О. Степовий наш Гайявата / О.Сизоненко // Сизоненко О.О. Не вбивайте своїх пророків. Книга талантів. — К.: Дніпро, 2003. — С. 457—478.

В статтю на матеріалі произведений В.Бойченко, Д.Кременя, А.Сизоненко, Р.Дидули, М.Лазарука, Г.Гусейнова і П.Вольвача розглядається образ Н.Вінграновського в іпостасях поета, учителя, товарища, сина, отця, громадянина. Акцентується наслідок в творчості довженковця Н.Вінграновського молодших його товарищів по перу. Ставиться проблема углублення студій над темой "Образ Н.Вінграновського в искусстве".

Ключевые слова: воспоминания, лирический герой, историософия, непрерывность традиции, истоки духовности.

The image of Mykola Vingranovs'ky in his roles as a poet, teacher, friend, son, father, citizen is considered in the article on the basis of works by V.Boichenko, D.Kremyn', O.Syzonenko, R. Didul, M. Lazaruk, G.Guseinov and P.Volovych. Heredity in the creative work of M. Vingranovs'ky as a follower of O. Dovzhenko by his younger colleagues is accented. The problem of the advanced research of the subject "Image of M. Vingranovs'ky in Art" is raised.

Key words: memoirs, lyrical character, historiography, continuity of tradition, sources of spirituality.